

Pomoc społeczna w województwie dolnośląskim w 2020 r.

Celem nadrzędnym pomocy społecznej, jako solidnego instrumentu polityki społecznej państwa, której, w myśl ustawy o pomocy społecznej¹, jest wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Wsparcie, kierowane wobec osób i rodzin będących w szczególnej sytuacji życiowej, jest bez wątpienia bardzo ważnym tematem prowadzonego dyskursu o pomocy społecznej. Podejmowanie działań zmierzających do: usamodzielnienia beneficjentów pomocy społecznej, zaspokojenia ich podstawowych i niezbędnych potrzeb umożliwiających życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, wyrównanie nadmiernych różnicowań społecznych, to zadania pomocy społecznej. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego, na rzecz inkluzji społecznej.

Wiedza o problemach społecznych stanowi podstawę do ustalenia hierarchii potrzeb, które powinny zostać zaspokojone w pierwszej kolejności aby poprawić warunki i jakość życia osób należących do grup wykluczonych społecznie. Pozwala ona także na określenie kierunków działań strategicznych zmierzających do rozwoju systemu pomocy społecznej, a w efekcie do integracji społecznej. Aby stopień realizacji postawionych celów polityki społecznej był możliwy, niezbędna jest wnikliwa ocena sytuacji osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej²

2,2%

Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w woj. dolnośląskim w 2020 r.

W 2020 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 51,1 tys. rodzin, w tym 15,8 tys. na wsi. W skali roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zmniejszyła się o 6,5%. Z kolei, liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie wyniosła 63,6 tys., tj. mniej o 7,4% niż w 2019 r. Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ukształtował się na poziomie 2,2% (wobec 2,4% w 2019 r. i 2,9% w Polsce w 2020 r.).

W 2020 r. najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie dolnośląskim, ale także w innych województwach, było ubóstwo. Pomocą z tego tytułu objęto 47,5 tys. osób mieszkających w rodzinach korzystających ze wsparcia, co stanowiło 5,9% w skali kraju. Na dalszych miejscach w tej hierarchii znajdowały się m.in.: bezrobocie (37,4 tys. osób), długotrwała lub ciężka choroba (37,0 tys. osób), niepełnosprawność (29,7 tys. osób) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (24,4 tys. osób). Z kolei, ze wsparcia systemu pomocy społecznej udzielonego ze względu na uzależnienia, które stanowią wciąż aktualny i poważny problem społeczny współczesnego świata, o negatywnych skutkach, skorzystało 6,7 tys. osób, z tego 5,9 tys. w związku z alkoholizmem, a pozostałe 0,8 tys. osób – w związku z narkomanią.

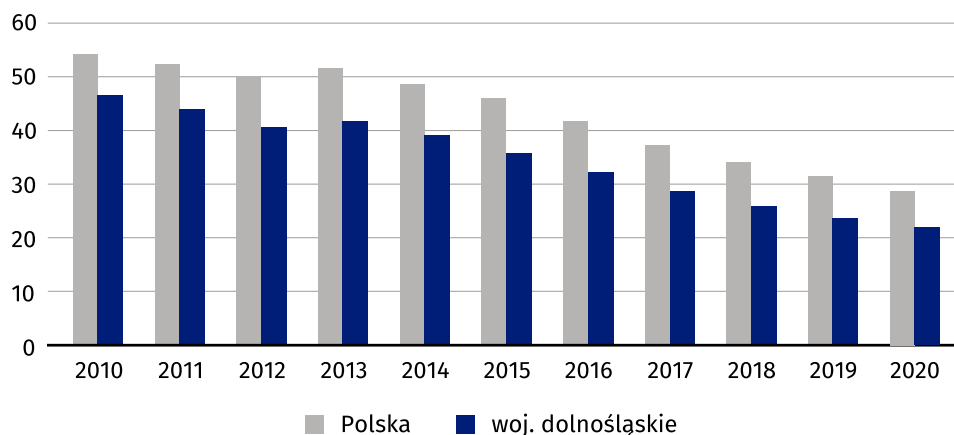
W porównaniu do 2019 r. zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z powodu m.in.: niepełnosprawności (o 13,1%), długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 11,4%), alkoholizmu (o 9,8%), ubóstwa (o 9,0%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 8,7%), bezrobocia (o 8,4%), bezdomności (o 4,1%), narkomanii (o 1,5%). Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na przemoc w rodzinie (o 2,0%).

Najczęstszym powodem korzystania ze wsparcia pomocy społecznej jest ubóstwo

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 art. 2, 3 z późn. zm.).

² Dane Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, sprawozdanie MRiPS-03-R.

Wykres 1. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Odsetek osób, które otrzymywały wsparcie z tytułu ubóstwa, jest ważnym wyznacznikiem sytuacji społecznej w regionie. W 2020 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało 16 osób (wobec 18 w 2019 r.). Dla porównania, w 2019 r. w kraju na 1000 mieszkańców, wsparcie z systemu pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało 21 osób (wobec 24 osoby rok wcześniej).

Zjawisko ubóstwa jest przyczyną wielu negatywnych skutków. Niskie dochody w rodzinie, niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych powoduje m.in. spychanie tych osób na peryferie życia społecznego, pogorszenie ich stanu zdrowia, wycofanie z życia kulturalnego, edukacyjnego, publicznego na równych prawach z innymi. To tylko wybrane skutki tego zjawiska, które niezdiagnozowane i nieobjęte wsparciem pomocy społecznej mogą spowodować jeszcze większe problemy społeczne w przyszłości. Nagromadzenie problemów wynikających z ubóstwa sprzyja procesom utrwalania, a nawet społecznego dziedziczenia tych negatywnych zjawisk.

W systemie pomocy społecznej niezwykle ważne są usługi i instrumenty wspierające funkcje opiekuńcze i wychowawcze osób i rodzin w czasie trwania sytuacji kryzysowych. Poniżej przedstawiono wybrane informacje o liczbie i strukturze placówek stacjonarnej pomocy społecznej, instytucjonalnej pieczy zastępczej i placówek wsparcia dziennego oraz o zbiorowości osób korzystających z tych form wsparcia³.

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej

Pomoc państwa ukierunkowana jest na pomoc osobom i rodzinom, które samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć trudności życiowych. Zakłady pomocy społecznej świadczą na poziomie obowiązującego standardu usługi m.in. bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym opieki z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności. Zakłady, w zależności od tego dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla osób: w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz fizycznie, przewlekle psychicznie chorych, bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, z małoletnimi dziećmi czy kobiet w ciąży.

↓ 6,9%

Wskaźnik spadku liczby mieszkańców stacjonarnej pomocy społecznej r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 119 zakładów stacjonarnej pomocy społecznej, które dysponowały 8,5 tys. miejsc, przebywało w nich 7,6 tys. mieszkańców. Liczba zakładów stacjonarnej pomocy społecznej w porównaniu z 2019 r. nie zmieniła się, liczba miejsc w tych zakładach wzrosła o 0,2%, a mieszkańców zmniejszyła się o 6,9%.

W 2020 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało 16 osób

³ Niniejsze informacje zbierane są w ramach sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego: instytucjonalna piecza zastępcza oraz placówki wsparcia dziennego (formularz PS-01), zakłady stacjonarnej pomocy społecznej (formularz PS-03).

Na terenie woj. dolnośląskiego na koniec 2020 r. działało 119 placówek stacjonarnej pomocy społecznej (tj. 6,4% placówek działających w Polsce). Najwięcej placówek było w mieście Wrocławiu oraz w powiecie kłodzkim odpowiednio 22 i 12. Biorąc pod uwagę rodzaj usług, najczęściej w województwie funkcjonowało placówek świadczących usługi opiekuńcze dla osób w podeszłym wieku, których w 2019 r. było 39, tj. o 2 placówki więcej niż w 2019 r. W województwie stosunkowo dużo było również placówek dla osób przewlekle somatycznie chorych (26 i ich liczba na przestrzeni roku nie zmieniła się), bezdomnych (22 – tyle samo co rok wcześniej) oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (14 wobec 15 w 2019 r.).

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej działające na terenie województwa na koniec 2020 r. oferowały 8,5 tys. miejsc dla pensjonariuszy. W skali roku liczba ta zwiększyła się o 18 miejsc.

W końcu 2020 r. w placówkach przebywało łącznie 7,6 tys. pensjonariuszy (z czego ponad połowę (52,8%) stanowili mężczyźni). Ogólna liczba mieszkańców w stosunku do 2019 r. zmniejszyła się o 559 osób. Biorąc pod uwagę typ placówek, najczęściej mieszkańców odnotowano w placówkach dla osób przewlekle somatycznie chorych (27,5% ogółu). Wśród mieszkańców domów i zakładów stacjonarnych pomocy społecznej blisko 62% pensjonariuszy stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. Z kolei, dzieci i młodzież do 18 roku życia stanowiły zaledwie 3% ogółu mieszkańców.

Na koniec 2020 r. w województwie dolnośląskim na umieszczenie w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej oczekiwało 521 osób, podczas gdy rok wcześniej 673 osoby.

Zdecydowana większość pensjonariuszy placówek stacjonarnej pomocy społecznej przynajmniej w części partycypowała w finansowaniu swojego pobytu w zakładzie. Odsetek mieszkańców, którzy uiszczali opłatę, przynajmniej w części, za pobyt z dochodów własnych (np. własnej emerytury, renty, zasiłku stałego) zmniejszył się w skali roku z 85,4% w końcu 2019 r. do 84,6% na koniec 2020 r. Ponadto w końcu 2020 r. 5,7% podopiecznych zakładów stacjonarnej pomocy społecznej opłacała pobyt w pełnej wysokości (wobec 5,0% w końcu 2019 r.). Wśród mieszkańców zakładów były również osoby zwolnione z odpłatności; w końcu 2020 r. było 197 takich osób wobec 247 osób w końcu 2019 r.

Przeciętny pobyt pensjonariusza w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej wyniósł 254 dni.

W ciągu całego roku 2020 spośród ogółu mieszkańców placówek u 15,1% osób zdiagnozowano COVID-19, a 174 osoby z tego powodu zmarły.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza, sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej czy interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (w woj. dolnośląskim nie działają regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne), zapewnia opiekę dzieciom m.in. pozbawionym całkowitej lub częściowej opieki rodzicielskiej, wymagającym specjalistycznej opieki i rehabilitacji czy oczekującym na przysposobienie w rodzinnej pieczy zastępczej.

 8,0%

Wskaźnik wzrostu liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 149 placówek opiekuńczo-wychowawczych (wobec 138 rok wcześniej), które dysponowały 2,0 tys. miejsc, a przebywało w nich 1,9 tys. mieszkańców. W porównaniu z 2019 r. zwiększyła się o 2,6% liczba miejsc w tych placówkach, przy jednoczesnym wzroście ich wychowanków o 8,0%.

Na koniec 2020 r. w woj. dolnośląskim funkcjonowało 12,4% ogółu placówek opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w kraju. Najwięcej znajdowało się w mieście Wrocławiu (35) i Wałbrzychu (10) oraz powiecie kłodzkim (15). Biorąc pod uwagę rodzaj placówek najczęściej w woj. dolnośląskim odnotowano placówek typu socjalizacyjnego, a następnie rodzinnego. Na koniec 2020 r. stanowiły one odpowiednio 62,4% i 21,5% wszystkich placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w końcu 2020 r. dysponowały łącznie 2,0 tys. miejsc dla podopiecznych, w tym najczęściej ich było w placówkach typu socjalizacyjnego – 1,4 tys., a we wspomnianych wyżej placówkach typu rodzinnego odnotowano tylko 229 miejsc. W relacji do

W końcu 2020 r. m.in. w związku z obserwowanymi zmianami demograficznymi wśród placówek stacjonarnej pomocy społecznej najczęściej było zakładów przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku

Osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły blisko 62% ogółu mieszkańców stacjonarnej pomocy społecznej

2,6% pensjonariuszy zwolnionych było z odpłatności za pobyt w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej (przed rokiem 3,0%)

W woj. dolnośląskim najczęściej było placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego

2019 r. ogólna liczba miejsc zwiększyła się o 52, w tym w placówkach socjalizacyjnych zwiększyła się o 78, a w placówkach rodzinnych wzrosła o 15.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w woj. dolnośląskim w końcu 2020 r. przebywało 1,9 tys. wychowanków nad którymi sprawowano opiekę rodzicielską poprzez zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych, religijnych. W skali roku liczba wychowanków zwiększyła się o 142 osoby. Zdecydowana większość podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych korzystała z placówek socjalizacyjnych – 1,3 tys. dzieci. W placówkach typu rodzinnego, umożliwiającemu wspólne wychowanie i opiekę liczniemu rodzeństwu przebywało 217 osób.

Na koniec 2020 r. udział dzieci do 18 roku życia w ogólnej liczbie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniósł 91,3% (wobec 90,4% w 2019 r.), w tym najwięcej było dzieci w wieku 14-17 lat (41,6% ogółu wychowanków wobec 41,5% w 2019 r.). Wśród wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych było 140 dzieci niepełnosprawnych, 156 chorujących przewlekłe, 346 sierot lub półsierot oraz 11 małoletnich matek, przed rokiem odpowiednio: 147, 136, 313 i 15.

W 2020 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze opuściło 673 dzieci w wieku do 18 roku życia (mniej o 10,3% niż rok wcześniej) oraz 239 dzieci w wieku 18 lat i więcej (o 7,7% więcej niż w 2019 r.). Wśród osób niepełnoletnich, najczęstszą przyczyną, dla której podopieczni opuszczali placówki, był powrót na stałe do rodziny naturalnej (225 dzieci), a w przypadku osób pełnoletnich – usamodzielnienie z powodu założenia własnej działalności (121 osób).

Wśród wychowanków placówek najwięcej było dzieci w wieku 14–17 lat, stanowiły one 41,6% ogółu wychowanków

Najczęstszą przyczyną, dla której osoby pełnoletnie opuszczały placówki, było założenie własnej działalności i usamodzielnienie

Placówki wsparcia dziennego

W zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcie udzielane jest przez placówki wsparcia dziennego. Niniejsze placówki m.in. organizują zajęcia: socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizują indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne, prowadzą terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię, zapewniają opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

 20,5%

Wskaźnik spadku liczby korzystających z placówek wsparcia dziennego r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 117 placówek wsparcia dziennego, tj. o blisko 20% mniej niż przed rokiem. Dysponowały one 3,8 tys. miejsc (o blisko 20% mniej niż w 2019 r.). W ciągu całego roku 2020 z placówek wsparcia dziennego skorzystało 4,6 tys. podopiecznych (tj. mniej o 20,5% niż przed rokiem).

W województwie dolnośląskim w końcu 2020 r. działało 117 placówek wsparcia dziennego. W stosunku do 2019 r. ich liczba zmniejszyła się o 29 jednostek. Najwięcej placówek tego typu zlokalizowanych było w powiecie wrocławskim (22), kłodzkim (11) i mieście Wrocławiu (9). Spośród wszystkich placówek wsparcia dziennego najwięcej odnotowano placówek typu opiekuńczego (91 wobec 119 w końcu 2019 r.), z których większość (blisko 60% z nich) to placówki pracujące 5 dni w tygodniu.

Do dyspozycji podopiecznych w końcu 2020 r. było 3,8 tys. miejsc (tj. mniej o 956 miejsc niż przed rokiem), z których 75,1% (w końcu 2019 r. – 78,6%) oferowały placówki opiekuńcze.

W 2020 r. z placówek wsparcia dziennego działających na terenie województwa dolnośląskiego skorzystało łącznie 4,6 tys. dzieci i młodzieży. W skali roku liczba wychowanków zmniejszyła się o 1,2 tys. osób. Najliczniejszą grupę podopiecznych, podobnie jak w 2019 r. stanowili korzystający z placówek typu opiekuńczego. W 2019 r. udział wychowanków placówek opiekuńczych wynosił 72,2% ogółu korzystających i był niższy od notowanego w 2019 r. o 2,8 p.proc.

Podobnie, jak z placówek opiekuńczo-wychowawczych, tak i z placówek wsparcia dziennego korzystają osoby niepełnosprawne. Według stanu na koniec 2020 r. osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły 3,4% wszystkich korzystających z placówek (wobec 3,5% w końcu 2019 r.).

W 2020 r. liczba wychowanków placówek wsparcia dziennego w skali roku zmniejszyła się

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny We Wrocławiu
p.o. Dyrektora Halina Woźniak
Tel: +48 71 37 16 400

Rzeczoznawstwo:
Informatorium
Tel: 71 37 16 362, 71 37 16 455

Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych

Tel: 71 37 16 371

e-mail: A.Ilczuk@stat.gov.pl

 wroclaw.stat.gov.pl

 [@WROCLAW_STAT](https://twitter.com/WROCLAW_STAT)

 [@UrządStatystyczny](https://www.facebook.com/UrządStatystyczny)

Powiązane opracowania

[Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego 2020](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Pomoc społeczna](#)

[Dom pomocy społecznej](#)

[Placówka opiekuńczo-wychowawcza](#)

[Placówka wsparcia dziennego](#)

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: dane GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS”.